

СУЧАСНА ВЕСІЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ СЕЛА ТИМОШІВКА МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Україна є однією з небагатьох європейських країн, де фольклор усе ще існує у своєму первісному існуванні. Щоправда, його носіями є здебільшого люди старшого віку, мешканці сільської місцевості. Внаслідок різних причин (глобалізації, складні соціально-економічні процеси урбанізованого суспільства, докорінних змінах у побуті та ін.) їх знання вже не передаються традиційним природним шляхом від старшого до молодшого покоління. Тому необхідні спеціальні заходи для збереження, фіксації і популяризації фольклорних надбань.

Особливо це стосується родинно-обрядового фольклору, зокрема весільної драми з її багатством звичаїв та пісень.

Локальний аспект вивчення весільної обрядовості має глибоку традицію в українській науковій думці. Вагомий внесок у дослідження весілля окремих регіонів України зробили З. Доленга-Ходаковський, М. Максимович, О. Бодяньський, П. Куліш, П. Чубинський, М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, В. Гнатюк, М. Павлик, а також сучасні дослідники Н. Шумада, Р. Кирчів, С. Грица, В. Бойко, О. Вертій, В. Сокіл та ін.

Обряд створення нової сім'ї зберігся до наших днів, але в ХХІ-му столітті важко відшукати тих носіїв традицій, які знають усю глибину цього явища. Сучасники, бажаючи проводити весілля в національному стилі нині не знають, які весільні пісні супроводжують певні ритуали; ведучі цього дійства не володіють досконало інформацією про обрядодії українського весілля. Молодь не співає весільних пісень, обряд спрощується, спримітизовується, часом зводиться до бездуховного застілля. Тому в теоретичному плані актуальним є дослідження локальної специфіки звичаїв та обрядів весілля, його традицій та сучасного функціонування, зокрема в селі Тимошівка Маньківського району Черкаської області.

У весільному обряді с. Тимошівка відображено суспільну психологію народу, що формувалася на основі кращих, найбільш сприятливих традицій і видів історично сформованих весільних звичаїв даного регіону. У них збереглися народні набутки обрядової пісенної творчості.

Варто відмітити, що традиційне на початку ХХ ст. та сучасне весілля села Скибин має як відмінні, так і спільні тенденції розвитку. Так, сьогодні:

- найбільш стійкими виявилися елементи, пов'язані з рослинним та землеробським культом (квіти, гільце, коровай, зерно);
- обряди сватання та заручин, набувши простішої форми, об'єдналися, але їх ритуальні дії збереглися;

– обряд випікання короваю майже не змінився. Дії при його випіканні та оспівування мають свої локальні особливості, вони супроводжуються спеціальними ритуалами, які вважаються і до сьогодні надзвичайно важливою частиною весільного обряду Уманщини;

– гільце прикрашають ввечері, у суботу (напередодні весілля), в оселі молодого, тобто одночасно з обрядом випікання короваю;

– обрядові пісні надають особливо урочистого звучання обряду, допомагають ефективному сприйняттю і закріпленню закладених у ньому глибинних ідей.

Пишний український весільний обряд ще добре зберігається в пам'яті старших людей (Меженко Мотрі Юхимівни – 1926 р.н, Варущенко Тетяни Юхимівни – 1940 р.н., Патики Клавдії Дмитрівни – 1933 р.н., Слюсаренко Григорія Дмитровича, – 1941 р.н. та ін.), однак усе менше чути на весіллях традиційних пісень, все частіше замість старости весіллям керує наймані люди за гроші.

Чимало обрядових дійств, які мають давнє походження, сьогодні переосмислюються або знаходять іншу сферу побутування. Так, поширені у минулому вечорниці, на яких дівчата пряли вовну або робили іншу роботу, а також обряди: «перейма», «посад», «комора», «цигани», «перезва» сьогодні можна побачити лише в інсценованому вигляді.

Нажаль обряди після весільного циклу – колачини, покалачини, хлібини, честь, дякування, розхідний борщ, свашини, спрямований на зміцнення зв'язку між сватами та полегшення періоду адаптації нареченої в чужому роду у родинній обрядовості скибин чан не збереглися.

Схожість традиційного та сучасного весілля полягає в тому, що обидва складаються з трьох циклів: передвесільного, власневесільного та післявесільного. Також багато обрядів дійшли до сучасних часів в абсолютно автентичному вигляді, наприклад, «сватання-заручини», «викуп молодої», «зустріч молодих батьками», «розподіл весільного короваю». Що стосується різниці, то в традиційному весіллі: передвесільний цикл налічує 10 обрядодій (в сучасному – 3), власневесільний – 14 (в сучасному – 16), післявесільний – 7 (в сучасному – 1). Загалом в традиційному весіллі – 31 обрядова дія, в сучасному – 20. В підсумку виходить, що раніше на весіллі проводилось на 11 обрядодій більше, ніж зараз. І це не може не турбувати. Взагалі, традиційне весілля проходило протягом 5–7 днів, а сьогодні в більшості випадків весілля відбувається за один день чи два.

Складність і багатоаспектність досліджуваної проблеми не обмежується даною роботою, тому що залишилося чимало теоретичних та практичних аспектів цієї теми, які потребують подальшого дослідження та розробки.

Список використаних джерел

1. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. – Кам'янець-Подільський, 1993. – 480 с.
  2. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України. Нариси й статті. – Львів, 2002. – 352 с.
  3. Сивачук Н. П. Уманське весілля / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: Алмі, 2007. – 200 с.
  4. Українське народознавство: навч. посібник / за ред. С. С. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів: Фенікс, 1994. – 608 с.
- Терешко І. Г., Йовенко Л. І. Фольклорно-етнографічна спадщина с. Тимошівка Маньківського району Черкаської області / І. Г. Терешко, Л. І. Йовенко. – Умань: ПП Жовтий, 2012. – 114 с.